

19. OBSAHOVÝ PŘEHLED.

Strana:

0	<u>Úvodem</u>	1
1	<u>Různé významy pojmu estetika. Vztahy estetiky a umělecké tvorby. Vazby estetiky k jiným vědám. Rozdílný přístup estetiky k předmětu zkoumání.</u>	3
	1.1. Různé významy pojmu estetika	3
	1.2. Estetika jako norma	3
	1.3. Umělecké programy	4
	1.4.1 Programy a normy v hudbě	5
	1.4.2. Barokní afektová teorie a výrazová teorie romantismu, umělecké programové boje.	7
	1.4.3. Estetická vyznání-programy skladatelů 20. století	8
	1.5. Estetika jako osobní styl	9
	1.6. Deduktivní a induktivní práce ve vědecké estetice	10
	1.7. Vztah estetiky k jiným vědám	10
	1.8. Estetika "shora" a "zdola", estetika objektivní a subjektivní	11
	1.8.1. Estetika "shora", estetika objektivní	11
	1.8.2. Estetika "zdola", estetika subjektivní	12
	1.9. Vztahy obecné estetiky a speciálních estetik, estetiky a teorie umění	13
2	<u>Estetika starověku</u>	14
	2.1. Starověká Čína	14
	2.2. Starověká Indie	15
	2.3. Řecká antická estetika a její římské ukončení	15
	2.3.1. Pythagorejci	16
	2.3.2. Demokritos a Sokrates	17
	2.3.3. Platon	17
	2.3.4. Aristoteles	18
	2.3.5. Další představitelé - Aristoxenos, Filodemos, Longinus, Plotinos	19
3	<u>Estetika středověku</u>	20
	3.1. Tertullianus	20
	3.2. Aurelius Augustinus	21
	3.3. Tomáš Akvinský a pozdější ohlasy	22
4	<u>Estetika renesance</u>	23
	4.1. Ekonomické předpoklady změn v umění	23
	4.2. Alberti, Leonardo, Dürer	24
5	<u>Estetika barokního období v 17. a na počátku 18. století</u>	25
	5.1. <u>Estetika klasicismu a Francie 17. století</u>	25
	5.1.1. Ronsard	26
	5.1.2. Descartesův racionalismus	26
	5.1.3. Klasicismus v díle Corneilla, Racina v protikladu proti Molierovi a La Fontaineovi	27
	5.1.4. Malherbe a vrchol estetiky klasicismu v díle Boileauově	27

<u>5.2. Afektivní teorie v hudbě</u>	28
5.2.1. Co je to afekt	28
5.2.2. Afektivní teorie a teorie nepodoby. Jejich antické kořeny	29
5.2.3. Vliv antiky na afektivní teorii ve středověku a v počátcích novověku	30
5.2.4. Teorie a praxe afektivní teorie od 16. do 18. století: Zarlino, Descartes- Caccini, Kircher, Kuhnau, Marpurg, Janovka a další	30
5.2.5. Rozcestí afektivního pojetí: priorita slova nebo hudby ?	31
5.2.6. Hudební "papež" Mattheson	32
5.2.7. Dlouhodobý přesah afektivní problematiky a sporů o prioritu slova či hudby do romantismu i do současnosti	33

Estetika 18. století

6.1. Anglická vkusová /etická/ estetika, souběžná s anglickým filozofickým senzualismem a empirismem na přelomu 17. a 18. století a v 18. století

6.1.1. Zakladatelé anglické vkusové školy - Shaftesbury, Hutcheson	34
6.1.2. Další příslušníci školy - Young, Addison, Home, Hogarth	35
6.1.3. Burke	37
6.1.4. Hume	38
	39

6.2. Anglická empirická hudební estetika v 18. století

6.2.1. Rozliční a vcelku zdrženlivý postoj Angličanů k otázce nápodoby v hudbě. Avison, Webb, Harris, Beattie, Twinning, Alison	39
	39

6.3. Francouzská estetika 18. století

6.3.1. Dubos a Batteux	40
6.3.2. Osvícenci - Montesquieu, Voltaire	43
6.3.3. Encyklopedisté Diderot a d'Alambert; jejich postoj k hudební problematice	44
6.3.4. Rousseau a jeho estetické názory - vyznavač genetické závislosti hudby na řeči	46
6.3.5. Boje o vztah melodie a harmonie, hudby a řeči	47

6.4. Osvícenská estetika v Německu

6.4.1. Předchůdce německé estetiky 18. století Leibniz; Wolff	49
6.4.2. Baumgarten - tvůrce pojmu "estetika"	50
6.4.3. Pokračovatelé - Meier, M.Mendelssohn, Sulzer	50
6.4.4. Vrcholný zjev předkantovské německé estetiky - Winckelmann	51
6.4.5. Lessing	51
6.4.6. "Sturm und Drang" - Herder. Herderovy názory na samostatnost hudby	52

6.5. Německá hudební estetika 18. století

6.5.1. Odlišnosti vůči francouzským a anglickým názorům	54
6.5.2. Významné postavení instrumentální hudby v Německu otevírá nové možnosti aplikaci afektivní teorie. Cesta od Quantze, C.Ph.E. Bacha a L.Mozarta k hudebnímu klasicismu	54
6.5.3. Teoretický rozpor o prioritě slova či hudby mezi Gluckem a W.A.Mozartem	55
6.5.4. Zrušení dominance slova nad hudbou v 2. polovině 18. století a jeho důsledky: rozvoj hudebního romantismu, nové pythagorejství a předpoklady vzniku hudebněestetického formalismu /Schelling, Sulzer; Nageli a Dalberg jako předchůdci Hanslickova hudebně- ho formalismu /	56
6.5.5. Hudba jako pohyb - Sulzer, Dalberg	56
6.5.6. Přesah pythagorejsko-freudovsky laděných úvah o vnitřním napětí a pohybu hudby do 20. století - Kurth	57

7. Estetika období romantismu. Konec 18. a první polovina 19. století

<u>7.1. Estetika německého klasického idealismu. První fáze romantismu</u>	58
7.1.1. Cesta uměleckého romantismu	58
7.1.2. Zsaky uměleckého romantismu	58
7.1.3. Souběžnost "klasické" filozofie s uměleckým romantismem	59
7.1.4. Kant - zakladatel německého klasického idealismu	59
7.1.5. Estetika Schillerova /umění jako estetická iluze lidského ideálu/ a Goethova	62
7.1.6. Další vývoj německé klasické estetiky po Kantovi - Fichte a Schelling	65
7.1.7. Romantičtí spisovatelé navazující na Fichta a Schellinga - Wackenroder, Tieck, Schlegelové, Novalis, Kleist, Paul	67
7.1.8. Vyvrcholení klasické německé filozofie a estetiky - Hegel	69
<u>7.2. Estetika vrcholného romantismu</u>	73
7.2.1. Vrcholící romantismus	73
7.2.2. Zároky pozdějšího vývoje	74
7.2.3. Německá estetika vrcholného romantismu - Schleiermacher, Solger, Schopenhauer; Heine	74
7.2.4. Angličtí romantikové - Blake, Shelley, Keats, Wordsworth, Coleridge; Carlyle	77
7.2.5. Romantismus ve Francii - De Staël, Chateaubriand, Stendhal, Hugo	80
7.2.6. Romantismus v jiných zemích - Leopardi, Kierkegaard, Mickiewicz, Palacký ad.	81

<u>8</u>	<u>Estetický formalismus</u>	82
8.1.	Předpoklady formalismu. Rozpornost významu formalismu v jeho začátcích	83
8.2.	Herbart	84
8.3.	Zimmermann	86
8.4.	Durdík, Zeising, Hanslick, Hostinský	86
<u>9</u>	<u>Další vývoj idealistické spekulativní estetiky</u>	88
9.1.	Vývoj a slepá ulička německé estetiky „shora“ v první polovině 19. století	88
9.2.	Představitelé tohoto proudu německé estetiky	89
9.2.1.	Vischer	89
9.2.2.	Estetika šeredna - Weisse, Rosenkranz, Carrière, Schassler	90
9.2.3.	Lotze	91
9.3.	Francouzští představitelé idealistické estetiky - Cousin, Jouffroy, Levéque	92
<u>10</u>	<u>Nemaxistická estetika v druhé polovině 19. století a její pozdější dosah</u>	92
10.1.	Vlivy rozvoje přírodních věd a uměleckého realismu na estetiku	92
10.2.	Základní směry vývoje tohoto období - biologická linie, sociologická linie, psychologická linie; ruští revoluční demokraté	93
<u>10.3.</u>	<u>Biologická koncepce v estetice</u>	94
10.3.1.	Darwin	94
10.3.2.	Spencer, Allen	95
10.3.3.	Nietzsche, Naumann	96
10.3.4.	Vliv biologismu: Santayana	98
10.3.5.	Teorie spojení geniality a šílenství - Lombroso	98
10.3.6.	Freudovská psychoanalytická škola a umění	100
<u>10.4.</u>	<u>Sociologická linie estetiky</u>	102
10.4.1.	Důvody jejího vzniku ve Francii	102
10.4.2.	Předchůdci a inspirátoři - Saint-Simon, Proudhon, Comte, Saint-Beuve	103
10.4.3.	Vrcholná trojice francouzské sociologické estetiky: Taine, Hennequin, Guyau	104
10.4.4.	Moralistní estetika - Tolstoj a Ruskin	107
<u>10.5.</u>	<u>Psychologicko-empirická linie v estetice 19. a začátku 20. století</u>	109
10.5.1.	Předpoklady rozvoje	109
10.5.2.	Fechner - zakladatel empirismu v estetice a psychologii a jeho škola	109
10.5.3.	Wundt	111
10.5.4.	Müller Freienfels	112
10.5.5.	Přínos prací H.Helmholtze a K.Stumpfa pro oblast hudební psychologické estetiky	114

10.5.6.	Lipps, Volkeit - teorie vcítění	116
10.5.7.	Vlivy základních fyziologických a sociálních potřeb na prvotní projevy umění, vazby s etnografií - Grosse, Hirn, Wallaschek, Bücher	116
<u>11</u>	<u>Estetika ruských revolučních demokratů</u>	118
11.1.	Postavení ruských revolučních demokratů vůči evropskému filozofickému myšlení a marxismu	118
11.2.	Bělinskij	119
11.3.	Černyševskij	121
11.4.	Dobroljubov	122
11.5.	Dosažené mety a meze ruských revolučních demokratů	123
<u>12</u>	<u>Zrod marxistické estetiky</u>	124
12.1.	Metodologický význam Markova a Engelsova filozofického díla pro estetiku	124
12.2.	Vztah zakladatelů marxismu k umělecké problematice	124
12.3.	Poznávací a osvojovací funkce umění	125
12.4.	Vliv třídních vztahů a relativní samostatnosti duchovní činnosti	126
12.5.	Typičnost a realismus	127
12.6.	Protiklad umělecké a didaktické tendence	128
12.7.	Oboustrannost vzájemných vlivů společnosti a uměleckého díla i vkusu	128
<u>13</u>	<u>Další vývoj marxistické estetiky před Leninem</u>	129
13.1.	Význam předleninské etapy	129
13.2.	Lafargue	130
13.3.	Mehring	131
13.4.	Plechanov	132
<u>14</u>	<u>Leninův přínos marxistické estetiky a počátky estetiky v Sovětském svazu</u>	135
14.1.	Leninova teorie odrazu jako důsledek jeho rozvinutí teorie poznání	135
14.2.	Koncepce třídnosti a stranickosti umění	137
14.3.	Estetika leninského období - Lunačarskij, Olminskij, Vorovskij, Saumjan	139
14.4.	K dalšímu vývoji a vlivu sovětské estetiky	140
<u>15</u>	<u>Buržoazní estetika ve 20. století</u>	142
15.1.	Složitost vazeb mezi vývojem estetiky a filozofie	142
15.2.	Soudobý spor o normalitní, popisný nebo komplexní smysl estetiky. Pracovní pole soudobé estetiky	143
15.3.	Neotomismus a jeho vliv v estetice - Maritain, de Wulf, de Bruyne ad.	144
15.4.	Fenomenologická estetika - Geiger, Ingarden	145
15.5.	Iracionalistické proudy v estetice - vliv Bergsonova intuitivismu, Croce	146
15.6.	Estetika pragmatismu - Dewey	146

15.7. Existencialismus	148
15.7.1. Filozofie existencialismu	148
15.7.2. Sartre a estetika existencialismu	148
15.8. Vliv sémantiky a sémiotiky ve vědách o umění a v estetice	149
15.8.1. Peirceovy a Morrisovy principy sémiotiky	150
15.8.2. Estetický strukturalismus - Mukařovský a Pražský lingvistický kroužek	151
15.9. Závislost buržoazních estetických teorií na obecně filozofických východiscích	151
15.9.1. Odlišné postavení některých estetických programů	152

16 K vývoji hudební estetiky od Hanslickova vystoupení až do 20. století 152

16.1. Výrazová estetika - Hausegger, Hennig, Riemann	153
16.2. Hudební hermeneutika - Kretzschmar, Schering	154
16.2.1. Hudební fenomenologie - Mersmann	155
16.3. Hanslickovo vystoupení proti výrazové estetice a jeho odezva. Ambros, A. Kullak, Hostinský	155
16.4. Psychologická a sociologická estetika v dalším vývoji - Fechner, Helmholtz, Wundt, Stumpf; Wallaschek, Pilo, Lalo, O. Zich ad.	156
16.5. Busoniho návrh nové hudby a jeho ohlas - Pfitzner	157
16.6. Shrnující pohledy na hudební estetiku	158
16.7. Speciální problematika étosu v hudbě, afektové teorie aj. - Abert, Adler, Unger, Goldschmidt, Serauky ad.	158
16.8. Otázky vztahu mezi výstavbou hudebního díla a jeho estetickými a obsahovými kvalitami	159
16.9. <u>Význam a sdělení v hudbě, intonační teorie, hudební myšlení a řešení těchto problémů v marxistické i ne-marxistické estetice</u>	161
16.9.1. Intonační teorie - Asafjev a další sovětské specialisté, přínos estetiků z jiných zemí - Ujfalussy, Sychra, Jiránek ad.	162
16.9.2. Hudební význam a sdělení, hudební myšlení, tón a slovo, hudební sémantika jako aktuální témata současné hudební estetiky	164
16.10. Početnost a šíře tvůrčí práce v oboru soudobé hudební estetiky	173

17 Literatura 175

17.1. Použitá literatura	175
17.2. Skripta a učební texty	177
17.3. Výběr z obecné a speciální literatury	177

18 Rejstřík jmen 188

19 Obsahový přehled 197